

Observatiecursus met „firmm” – Walvissen en dolfijnen in de Straat van Gibraltar

Het is zomer. Juli 2015. We hebben honger naar avontuur en willen erop uittrekken – en weten niet waarheen. Klassiek dilemma van de familie Bauer over het verlangen naar verre landen midden in het jaar. En zoals altijd in dit geval laten we ons door de walvissen en dolfijnen inspireren...

Walvissen en dolfijnen zijn bij ons een soort toverformule voor het bepalen van ons reisdoel. Ze steken de laatste, nodige vlam tot „Laten we gaan!” aan. Deze keer willen we naar Tarifa aan de Andalusische zuidpunt. Velen zal deze plaats vooral om de goede kite- en surfomstandigheden bekend zijn. Maar wat velen van hen niet weten: de Straat van Gibraltar herbergt een ongelooflijke biodiversiteit van zeedieren, o. a. zeven verschillende walvis- en dolfijnsoorten, die hier elk jaar tussen april en oktober worden waargenomen.

Tarifa spookt al langer in onze hoofden rond. In 2009 hebben we de documentaire film ‘The Last Giants’ in de bioscoop gezien. Hierin vertelt Katharina Heyer over de bedreigingen voor de walvissen en dolfijnen in de Straat van Gibraltar. De Zwitserse reisde in de jaren 90 voor een duikreis naar Tarifa en ontdekte toen de dieren ter plaatse. Tegelijkertijd merkte ze de gevaren, waaraan ze zijn blootgesteld: de Straat van Gibraltar, die Spanje van het Afrikaanse continent scheidt, is op haar smalste punt slechts 14 km breed. In deze beperkte ruimte razen elke dag echter meer dan 300 vrachtschepen, snelle veerboten, zeiljachten en vissersboten. Ze zijn niet alleen een belasting voor het ecologische evenwicht, maar ook voor de hier levende walvissen en dolfijnen. De grote verkeersdrukte veroorzaakt onder water een hels lawaai, dat de beweging van de zeedieren sterk belemmert. Verder grijpt overbevissing in in de voedingsruimte en ook botsingen zijn geen zeldzaamheid. Vooral de grote pot- en vinvissen slagen er niet in tijdig voor een snel aankomend vrachtschip uit te

wijken. Maar voor de mens is het – zoals bekend – om het even hoeveel of welke soorten hij in gevaar brengt, zolang er maar winst wordt gemaakt. En de Straat van Gibraltar biedt gewoon een waanzinnig lucratief knooppunt voor transport, vracht en visserij. U heeft overigens goed gelezen: pot- en vinvissen! De potvis bereikt een lengte van max. 18 m en de vinvis, de op één na grootste levende walvis, komt zelfs tot 25 m. Het is al verbazingwekkend dat zulke reuzen uitgerekend dit kleine vlekje op de aarde kiezen, om hun buik rond te eten. Maar de zee is niet zomaar de zee. Goede voedselcondities zijn er niet overal. De bijzondere bergformaties onder water, evenals de specifieke stromingsverhoudingen, die door het samenkomen van de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee ontstaan, bieden een ideale voedingsruimte voor de zeezoogdieren. Naast pot- en vinvissen dartelen hier nog gewone dolfijnen, gestreepte dolfijnen, tuimelaars, grienden en orka's.

Katharina Heyer richtte in 1998 de stichting „firmm” (foundation for information and research on marine mammals) op in Tarifa. Met precisiewerk zet ze zich sindsdien in, om de mensen voor het bedreigde habitat van de walvissen en dolfijnen te sensibiliseren. Dit heeft zo'n indruk op ons gemaakt, dat we in december 2009 al naar Tarifa zijn gereden, om de situatie ter plaatse te bekijken. Op dat moment was er seizoensgebonden helaas niets te doen. Maar in Gibraltar namen we toch nog een boot, waarmee we uitvoeren op zee en ons een eerste beeld van de toestand konden vormen. Daar hebben we tuimelaars kunnen observeren, die tussen oliehoudend water en zeer veel vrachtschepen rondsprongen... een triest beeld!

Voor ons is het ook nog in 2015 duidelijk dat we naar Tarifa willen terugkomen, om meer over de leefomstandigheden van de walvissen en dolfijnen in de Straat van Gibraltar te vernemen. Inmiddels met onze 4-jarige Alejandra in de bagage, beslissen we dus in juli, om weer daarheen te gaan. We contacteren de stichting „firmm” en boeken een observatiecursus van één week. De observatiecursus is een aanbod dat afwijkt van de normale tochten, die de stichting toch voor toeristen organiseert. Naast lezingen, die door marinebiologen of Katharina Heyer zelf worden gehouden, staat de ontmoeting met walvissen en dolfijnen op het programma. Twee keer per dag varen de deelnemers (zogenaamde „Studis”) gedurende ongeveer 3 uur uit op zee en leren daarbij alle wetenswaardigheden kennen over de walvissen en dolfijnen, die ze onderweg tegenkomen. Katharina Heyer maakt bovendien elke tocht mee. Ze is 73, maar dat is haar niet aan te zien. De passie lijkt haar vleugels te geven.

Passie is ook de essentiële vereiste voor de deelname aan dergelijke observatiecursus. De dagen zijn vermoeiend. Tussen lezingen en excursies zijn we bijna alleen aan het uitrusten. Met buitentemperaturen tot 35 ° C zet de hele actie ons bovendien aan tot zweten. Maar wat dan? We leren ontzettend lieve mensen kennen, die onze hartstocht voor de zee en de walvissen en dolfijnen delen. Daarenboven maken de tochten voor ons unieke en interessante ontmoetingen met de walvissen en dolfijnen mogelijk. Bijna elke dag zien we de sluwe orka's, die de tonijn nog van de hengel van de tonijnvissers weggappen. Of tuimelaars en gestreepte dolfijnen, die met elkaar spelen. Of een potvis, die heel onverwacht zomaar voor onze neus opduikt. Of de grienden, die zich rond onze boot verzamelen en ons bijna gedag lijken te zeggen.

Ook voor Alejandra is deze reis een verrijking. Ze is weliswaar de jongste studente in de observatiecursus, maar dan ook de ster van de groep. Heel kalm maakt ze elke tocht en elke voordracht mee en brengt als een ervaren walviswaarneemster iedereen zo nu en dan onder de indruk met een wijze uitspraak. Ze is vooral aangedaan door het feit dat zoveel walvissen en dolfijnen door scheepsschroeven worden gewond. Tijdens een lezing roept ze verontwaardigd: „Oh nee, de schepen moeten langzamer varen, anders hebben de dolfijnen geen vinnen meer!” Jammer genoeg zijn inderdaad zeer veel dieren precies daardoor zwaar verminkt, wat we ook live ervaren. Maar dat willen we Alejandra juist laten zien. Ze moet leren beseffen dat wij, mensen, de verantwoordelijkheid daarvoor dragen, hoe wij ons habitat vormen, of beter gezegd misvormen. Want niet alleen wij eisen dit habitat op, maar ook de daarin levende dieren. Wij hebben niet het recht om dit habitat door winstbejag te vernietigen. Er bestaat een grote kans dat de volgende generaties het beter en knapper zullen doen. Misschien draagt een stichting als „firmm” een klein beetje daartoe bij.

